

HERLIGHED OG KILDEVAND

- ved Hærvejen og Gudenåen

Hammer sogn når ud til Vandskellet, det sted, hvor kilderne enten løber mod vest eller øst. Netop her har to af Danmarks største vandløb, Gudenåen og Skjernåen, deres udspring. Her, hvor vandløbene endnu er små, kan man uden de store forhindringer drage mod nord eller syd – tidligere måske med okser eller andre handelsvarer til udenlandske markeder.

1. HÆRVEJENS LEJRSKOLE OG SEREN P. HANSEN

"Kommunens yderste forpost mod vest" blev indviet i 1975 i den tidligere Hammer Skole.

I 1962 tilfaldt der Hammer Skole en stor arv efter Seren P. Hansen, der var født i Hammer som Søren Peter Hansen og emigreret til USA i 1899. Han ejede en farm i Colorado, men blev aldrig gift og døde uden arvinger.

Boet efter Seren testamenteredes til folkeskolen. Der blev både til et legat til unge under uddannelse, til bygningsformål indenfor skoleområdet, et økonomisk tilskud til Tørring egnens Fritidscenter og indretning af Hammer Skole til lejrskole.

2. HAMMER KIRKE

Hammer kirke er en meget lille kirke uden tårn. Orienteringen afviger fra den normale øst-vest (koret ligger vendt mod sydøst). Den er ikke en landsbykirke og der er intet, der tyder på, at der tidligere har været en landsby omkring kirken. Dermed er det næsten sikkert, at kirken er bygget af den lokale stormand på Hammergegård. Kirken er indviet til Maria Magdalene og sandsynligvis bygget sidst i 1100-tallet.

3. HAMMERGAARD

Engang en herregård, ejet af danske adelsmænd. Omkring år 1800 var gården på 550 tdr. land. Lille Hammergegaard blev solgt fra og resten af jorden udstykket i 5 gårde, så Hammergegaard herefter bestod af 105 tdr. land.

Tæt ved Hammergegaard ligger Fruehøj, en 4-5000 år gammel jættestue.

SYRENERNE

Lidt ind i 1800-tallet var Hammergegaard ejet af sognefoged Peder Christensen. Han plantede gårdens diger til med syrener. De flotte syrenhegn står endnu og indrammer markerne med flotte blomster og dufte i maj-juni måned.

4. HAMMER MØLLE

Møllen kendes fra 1600-tallet - i 1871 med maltgøreri og fire kornkværne. Den nuværende mølle er opført efter brand i 1912.

Indtil ca. 1950 var der elproduktion og savskæreri. Stemmeværket og meget af det gamle mølleinventar er bevaret, foruden savværket og møllesøen.

5. ØRNSHOLT

Turen fra Hammer Mølle op ad Hammer Møllevej, hen ad Mølgårdsvej og ned ad Ørnsholtvej byder på storslåede udsigter over ådalen.

6. MØLLERUP

Et af de tidligere hærvejsspor fører via et gammelt vadested over på den anden side af åen ved Møllerup.

Møllerup bestod i 1688 af to gårde beliggende i en slugt for foden af skrænten helt ned til kanten og Gudenåen.

En kilde i skrænten har givet mulighed for rent drikkevand til stude og prangere. Området er fredet.

7. HAGE

I 1688 var Hage en enestegård med jorden samlet omkring sig. Senere blev gården delt i 4 gårde.

I 1845 var der 27 familier i Hammer sogn og det lille samfund omfattede både kirke, skole, smed og vandmølle. 20 familier ernærede sig ved landbrug og så var der en væver, en hjulmand, en møller, en kreatur- og hestehandler og 2 daglejere.

Hage udviklede sig senere – med købmand og frysehus – til en lille landsby.

8. KOUTRUPGAARD - tidligere hærvejskro.

Ved gården er der rester af en studefold og en dam med brolagt bund. Her bag studefoldens diger overnattede studene, mens driverne overnattede på kroen.

I dag naturcenter ejet af Skov- og Naturstyrelsen.

9. HÆRVEJEN

Langs Jyllands højderyg har man helt fra gammel tid kunnet bevæge sig ned igennem Jylland nogenlunde tørskoet. Pilgrimme, stude drivere, handelsfolk og soldater har fulgt dette smukke stykke af Jyllands gamle hovedvej.

10. GAMLE HÆRVEJSSPOR

Følger man Hærvejen mod nord kan man lige før kommunegrænsen ved Dybdal se gamle hulveje på højre side af vejen. Dyr og vogne løsnede jorden og regnen skyllede den væk, så der opstod dybe spor.

11. SKJERNÅENS UDSPRING

Det er et fantastisk naturfænomen at Jyllands to store å-systemer udspringer her med få hundrede meters afstand. Skjernåen udgår her fra søen og løber mod vest ud i Ørbæk Sø og videre vest på.

12. MARGRETHE DIGET var oprindeligt mindst 1,5 m højt med en to meter dyb voldgrav på sydsiden. Funktionen er ikke sikker – måske en grænse, et forsvarsanlæg eller toldsted på Hærvejen.

13. "BADELAND" VED GUDENÅENS UDSPRING

I 1930'erne skabte landmand Sophus Clausen "Danmarks første badeland". De store betonbassiner står tilbage som minder om en tid med mange unge mennesker på landet, der satte pris på en mulighed for at mødes og bade – selv i det kolde kildevand.

14. GRAVHØJENE

Her fra Hammergevej kan man gå en tur ind over markerne mod Møllerup.

I området langs Gudenåen omkring Møllerup findes en koncentration af 10 fredede og 13 overpløjede gravhøje samt tre jernaldergrave.

15. HJORTSVANG MUSEUM

På dette fine frilandsmuseum har man samlet egnens historie og et overflødigshorn af spændende gamle sager. Et besøg værd for hele familien.

"Herlighed og kildevand" er en af Kend din landsbys Bakkedalsture, med historier fundet frem i bl.a. Tørring-Hammer Lokalarkiv og på Hjortsvang Museum.

Turen går til spændende lokaliteter, der alle bidrager til historiefortællingen. Det er nok til en hel dags udfordrende cykeltur mættet med indtryk, eller en lidt hurtigere, og knap så intensiv oplevelse i bil.

På www.kenddinlandsby.dk findes kort over lokalområderne med placeringen af de mange historier – se under "Kort".

Der er mere lokalhistorie på lokalarkivernes hjemmesider og på www.arkiv.dk

Med støtte fra landdistriktsmidlerne i Hedensted Kommune.

Glud Museum – det østjyske landsbymuseum – står bag projekt Kend din landsby.

www.hedenstederne.dk

www.gludmuseum.dk

Ta' på Bakkedalstur

HERLIGHED OG KILDEVAND

- ved Hærvejen og Gudenåen

Skøn natur med lyngbakker, rislende vandløb og krydrede blomsterdufte blander sig med de gode historier fra Jyllands gamle hovedvej – Hærvejen.

KEND DIN LANDSBY